
PAMFLET
1470

Een out Schipper van Monnikendam
Daer ons den vromen Held uyt quam
Die eerst den Spaangiaert de see deed ruymen
Sprack als volght nder Scheeps Constumen

JL Bÿlandt

Een oud Schipper van Monicken dam,
Daer ons den Vromen Held uyt quam
Die eerst den Spaengiaert de zee deed' ruymen,
Sprack al dus, naerscheeps coustuymen.

Die langh leeft/ende deur ongeluck niet blindt noch dooff en wort
die hoort en siet ghemeenlick vele/ bysonder die met sticksiēde en
is / maer alleenlick een kenningh in Zee siet / ende soo veel ghe-
hoors heeft / dat hy eenichsins den goeden vanden quaden sangh
kan onderschepden. Dit is my ghebeurt/ ick ben(deur Godts ge
nadē) een oudt Schipper gewordē/my is meenighe Zeewaters
over t'Hooft ghegae n/ ende ick ben vele perijckelen ende avontueren door ghe-
comen;dan een tijdt gheleden hebbe ick t'Ancker by Cabo del Fuego geworpen/
nae dat ick veel op Spaignien ende oock eenige Reysen opte vreemde Landen
hebbe ghedaen/ soo hebbe ick nu mijn soonen de vrye Rijcke Zee overgegeven/
hoope datse eerlicke maets sullen zijn/ ende d'selve hare kinderen oock vry nae
laten. Ick hebbe in mijnen tijden vele ghesien/maer noch meer ghehoordt: Och
oft ick vele dinghen in mijne jeught wat beter onthouden eñ behartigt hadde/
bysonder die gheene die ick in Spaengien ghesien hebbe.

Al te verhalen dat waer te lang / ick sal alleenlick segghen het wonderlicste
daer van ick weet te spreken dat is / dat ick wel ghehoort hebbe / dat eenen ge-
naemt Seignor, die nu soo breed gaet / dat hem de Werelt schijnt te nauw te we-
sen/wel eer soo goeden Ghesel placht te zijn/ dat hy hem wel te vreden hielt met
zijn Geytkens te melcken/zijn Vyghe-korfkens te breyden/ zijn Oraignen/
Citroenen/Lemoenen/Vijghen ende Rozijnen te plucken : Ende als hy soo rijck
mocht worden/dat hy beneffens een Cap ende Rappier/ Water ende Broot met
een Aiuyntgen ofte Orange-appelken conde vervallen / so was hy hijo D'algo
tan bueno como el Rey, sonder buyten zijn Lant een Neuse uyt te steken/ anders
dan in alder ootmoedicheydt/ghevende vijf-ende-twintich beso los manos voor
eenen goeden dagh/jae was in dese goedertierenheydt soo seer ghewent/dat hy
ontrent seven hondert Jaren lang onder de Mooren ende Sarazijnen voor jon-
ghen heeft ghevaren/ende op gheblasen/ende gedooght datse t'zijnent met staen
de Masten inne voeren.

Ick hebbe wel vele vreemdicheden ghehoort van eenen costelicken crachtigen
steen/die de Alghemisten (soo mijn dunckt) noemen Lapis Fylt sop; maer andre
segghen dattet ydelt dingen zijn. Maer dit is waer / dat desen Seignor, ghe-
leden ontrent hondert Jaren/gevonden heeft eenen Goudē Stock/die van Oo-
sten in't Westen streckt, gelijck de Naelde van't Zuyden int Noordē / hy noemt
hem Las Indias. desen heeft soo wonderbaerlicke crachten / hy heeft oock sulcx
daer mede weten te handelen ende te schermen dat hy alle de oude ende nieuwe

Werelt deur de menschẽ daermede heeft nedergemaept als of hy Corẽ gemaept hadde/ ja hy wist daermede te wege te brenghen/ dat de menschen malcanderen maepden. Dit is wonderlicken/ wat souden wy luye Boeren vinden/ of sy eenen vondt hadden dat t'eene Coren t'ander conde maepen/ eñ nochtans is dit waerachtich/ dit sullen wy getuygen alle t'volc van Oost eñ West Indien/ Italien/ Duytslant/ Vrancrijck/ Cicilien/ Granaden/ Arragon/ Navarren/ Portugael/ ende meer andere/ maer niemant beter dan de Nederlanders/ daerom ghelooft dit vry ten zijn gheen fabulen.

Eñ hoewel u dit wat vreemt dunct/ so gelooft wy noch meer dat hy met dese Stock niet alleen can dootslaen/ t'welc niet so vremt en schijnt/ want t'gout zijn de t'zwaerste van alle metalen/ so moet immers de Stoc wel hart aencomẽ daer hy treft. Maer hy can daermede oock seer vriendelic streelen/ t'welc so aentreckende is /dat de gene die hy met desen Stoc maer eens en bestrijckt/ hoe groote vyanden sy ooc zyn/ als sy t'streelen maer gedoogen/ die zijn in eenen ommesien heel vergult/ eñ nemen daerin alsulcken behagen/ datse terstont vergeten allen t'leet dat Seignor hun gedaen heeft/ al had hyse hondertmael op eenen dach doen opblasen/ hun Vaderlant verwoest/ kercken vol volcx tseffens vermoort/ haere steden te vier eñ te zweerde omgebracht/ haer Vader eñ Moeder aen staecken levendich verbrant/ eñ al haer goet benomen: dit alles is terstont vergeten/ eñ sy dienen hem tot de soolen van zijn schoenen/ al soudet hun leven costen. Ja het wit van haer oogen wort gansch geel/ sulcx dat se geẽ quaet en sien wat Seignor doet/ oock als sy zien dat hy by haer eyghen Wijfs eñ Dochters slaept. Ende ten lesten worden sy so cleyn van Verstant/ dat sy haer eygen eñ haerder Vrien den hoofden hen thuys brenghen/ om daermede zijn beliefte te doen: dit en kan ick niet begrijpen/ desen streeck en vinde ick op mijn Hollandts Compas niet/ maer mijn Caertboec hout/ datmen de gestreelde moet schouwen/ als de Clippẽ in Zee: eñ datmen daer Baecxkens op behoort te setten gelijcker op de Voolwijck eñ op Ey-Oort staen: dit soude die behoudenisse zijn van menich goedt Schip.

Alle dit is genoech gebleken deur de gantze Werelt/ maer als ick overdencke de vremdicheden die Seignor int Nederlant/ ons Vaderlant heeft aengerecht/ deur de crachten van desen Stoc, so is dit t'vermaken van mijnẽ Ouderdõ overleggende dat hy - o. Jaren lanc daermede so dapperlic heeft geslagen/ gemaept eñ gestreelt/ ooc den eenen Nederlander den anderen heeft doen maepen/ op hope vant gulden Vlies te winnen/ eñ zijns Vaders Erff te verliesen/ sulcks dat de Velden bedect souden zijn/ indient gemaepde daer noch oplage. Onder ander hebbe ick gesien dat hy eenen stijven Boom die voor geen stormen opt was bewoghen met eenen slach heeft afghemaept/ niet hy selfs/ want daer en wist hy geenen raet toe/ maer deur een arm Stroo dat hy met dien Stock soo verguldt hadde/ ende de ooghen soo geele ghemaeckt/ dat het in zijn eyghen verderf liep/ want den Boom viel te pletteren: Maer wt desen Boom sproot een Lootjen/ t'welck tot een lustigen Boom is opgewassen/ het welcke dese Seignor vier ende twintich Jaren lanck seer veel wercx heeft gegeven/ sonder dat hy met slaen of streelen eenich voordeel daerop heeft cõmen winnen. Eñ dese Boom is nu die Eere vant Velt.

Dan het alderseltsaemste dat ic opt hoorde of sach /is/ dat Seignor noyt geen werck heeft geweten met den Nederlander maetroos genaemt/ desen is een lustighen

ghen/ rappen Zeeman/ die hem alommme dapper in synenischilde is/ want soo dickmael als hy hem in veertich Jaren tijts te Water heeft commen crijgen soo heeft hy hem altijt leeren dansse de Conrate over boort/ alwaert een Rickvors gheweest/sonder dat hy opt slaen oft streelen van desen goudẽ Stock yet heeft ghepast: Eñ ten lesten is Maetroos soo moedich ghe worden/ dat hy met een dapper heyt tegen Seignor onder zijnen Stock is inghevallen/slaende zijn eẽ handt aent Oosteynde van dien/ende Seignor houdende t'Westeynde / sulcx dat hy het vel van zijne eyghen handen treckt/ende in dier voeghen trecken zy nu omtrent t'hien Jaren desen Stock teghen malcanderen. Dan also Seignor ghẽ Zeevoeten en heeft/soo ist tot noch toe met hem altijt opten selven dans overboort uytghecomen/ waer deur maetroos ten lesten t'Oosteynde vanden Stock soo vast heeft ghevat/dat Seignor began te roepen: Decha Villaco, Basta Trahidor, al fuego Lutherano. Maer matroos daer op niet passende / hielt met d'eene handt den stock noch veel gheweldigher / ende leyde d'ander hant aen zijn Poingiaert seggende: Ghy Valcken hout af, ofte dat gaet van Oosten in, midden deur u Wambays, datter van Westen uytcomt, ende met eenen ghaf matroos soo vreesselicken schrap met zijnen verstaelden Pongiaert indẽ straet/ datter t'vyer uytspranck/ waer over Seignor soo seer verschrickte/dat hy synen stock (souder den welcken hy wederom soo ootmoedigh soude zijn als te vooren) meynde quijt te gaen.

Dies hy siende dattet slaen hem was belet/dat hy oock niet en conde maeyẽ/ soo lange matroos t'een eynde vanden stock vast hielt / ende als hy om t'Westeynde soude moeten krabbelen: Ende indien hy desen gouden stock eens quijt ginck/dat hy hem met eenen Coperen stoc soude moeten behelpen/ alsoo dat hy te huys geenen ander en conde vindẽ/ en dat hy daer mede niet en soude connẽ upt rechten/soo heeft hyt op schoonsprckẽ aengheleydt / denckende het is beter tslack afte zeylen / dan mijnen gouden stock teghen een paer Zeeschoenen te avontueren/ende alsomen seydt / dat hy nimmermeer en predickt dan onder de Galghe/soo moet hy al wel beangst zijn geweest/ segghende: Seignor matroos, weest doch niet soo quaet/ denckt om uwe Conscientie / wilt ghy mijnen stock nemen die ick hondert Jaren ghehadt hebbe? Laet my die behouden / wy sullẽ seer goede vrienden zijn/ende ick sal u daer teghen laten behoudẽ u eygẽ schip/ met Cou'w ende Taeckel/staende eñ loopende Want/ seyl/ Treyl/ eñ al watter toebehoort/ sonder dat ick yet daer op sal pretenderen / ghy sult een vrachtgen Wijgen mogen laden/ende sult een vry Schipper zijn/dies en sult ghy niet Oost noch West varen/soo verre mijn stock streckt /comt ghy daer binnen / soo moet ghy (sonder teghenspreken) lijden/ dat ick u om d'ooren sonde slaen // anders sal ick u maecken vry schipper tot daer en toe. Jae wat praet is my dit / seyde matroos/ en lust u niet te lachen / desen Valck wil op mijn schip preutelen/daer hy niet een Nagel aen en heeft/ hy meynt my te payen met mijn eyghen ghelt: wat spul is my dit: desen Valck soude my vry schipper maecken / ghelijck de Ezels Doctoren maecken/midts dat hy inde Capute eñ ick opden Ballast soude leggen/ende mits dat ick niet en soude varen dan om Vygen ende Capravens/ ick soude vry schipper te voet zijn: Ist al Geck/neen/neen / mijn Vader was een goet schipper/ die heeft my al anders gheleert/ hy sprack altijt van hout en beleght/ende van geenen wint over te geven. Ten is u maer te doen om uwen Stock vry te hebben/omme daermede naer uwen wil te slaen ende te maeyen/ ende om my de eerste daermede om d'ooren te geven: ghy most sulck Volc noch

 geus

eens te Naerden gaen soecken: Ick sal mijns Vaders lessen wel onthouden/ende
mijn eynde wel vast houden: ick sal u bethoonen dat de Valckē geen Schippers
en maecken: Maer in dien ghy wilt dat wy voortaen goede Ghesellen zijn/so
laet ons desen gheheelen Stock/Oost ende West-eynde tusschen ons beyden leg-
ghen ende elck daer van even nae wesen/ende wy sullen voorts als vrye Schip-
pers de Zee vande gantsche Werelt/vry ende vranck beyde evenschoon beseylē/
ende soo goede Ghesellen zijn/dat ghy de Courante over boort niet meer sult be-
hoeven te danssen/soo langhe ghy my in vreden laet. Dit is recht/soo hebben
mijne voor-Ouders gevaren daert hen ende dē Coopman beliefde/hier en heeft
niemant opt teghen ghesept/dan de gene die op Cabo de Grijp voeren/ende ghy/
nu dat ghy desen Stock hebt ghekreghen daer mede ghy alles meynt te dwin-
ghen. In dien u dit niet en behaeght/soo houde ick mijn Oost-eynde vast/ende
die de hardtste huyt met de beste Zee-voeten heft/die sal desen Stock in't ghe-
heel behouden/kiest oft deelt/ick en gheve de Zee gheen Valcken over.

In desen Scheeps-praet/Seignor geen behagen hebbende/ende niet wel we-
tende wat hy daer op soude seggen/soo liepen zijn sinnen om ēn wederom/gelijck
den Windt inde Meye. Den Stock even schoon tusschen beyden te legghen/ ēn
om de beste Vrachten uyt te sien/daer toe en heeft hy niet veel moeds/siende dat
alsulcken rappen Maet zijn schip driemael/eer hy t'zijne eens can wenden/ende
dat hy hem uyt t'water soude varen. Ter Zee daerom te crabbelē en dient hem
niet/hy bevindt wel dat hy gheen Indiaensche Vrauwen noch Canoon voor en
heeft hy en weet geen raet om Zee-schooren: ende veel meer alsulcke Couran-
ten te danssen/daer van heeft hy zijnen buyck al vol/hy siet wel dat hy over dien
hoegh gheen Landt en soude beseylen.

Maer evenwel Seignor weet duyvels quaet/hy salt in hondert vaten gieten/
liever dan hy tegen Maet-roos om den Stock soude pluck-haren: Ick hebber
wat van gehoort/dan en weet niet of ick't wel soude comen na-segghen//dat hy
een Cruyt soeckt dat hy lange Treves noemt/t'welc ic niet kenne/ick en vint
oock inden Apteeck niet/dan een oudt Doctoor heeft my ghesept/dat dit kruyt
welbereyt ende ingenomen/weleenighe Jaren lang doet slapen. Conde Seignor
met schoon praeten soo verde comen/dat Maet-roos dat wilde innemen/so waer
hy klaer/wat conste waert voor hem zijn Stock vry te crijghen/als Maet-roos
soo langhe wilde slapen/want ghenomen oft hy zijn eynde al slapende conde vast
houden (des ick niet en geloove) wat behoefde Seignor alst ten quaetsten quame/
anders te doen/dan het kleyn eyndeken vanden Stock/dat Maet-roos inde hant
heeft/properlijck af te saghen/soo waer ymmers zijnen geheelen Stock voort
vry: Ende oft die schoon soo weynigh corter ware/evenwel soude hy de selve
cracht hebben/ende hy soude daer mede maeyen ende streelen als te vooren/wel
verseckert zijnde dat Maet-roos hem zijnen Stoc niet verder en soude ondergaen.
Ende ter avontueren soude hy Maet-roos daer mede al slapende soo wel streelen/
dat hy hem soude helpē maeyen om een goede dagh huyre/eñ om t'guldē Vlies
te winnen oft anders soude hy mogheliick ghelegentheyt vinden om Maet-roos
soo onsacht te wrecken/dat hy den Stock niet meer tegen hem soude trecken.

Dan ick wilt nu daer by laten/met groot verlangen/om in mijn oude daghen
te moghen sien/hoe dit Stock-trecken sal afloopen/ick en bent alleen niet/daer
isser noch vele die daer op sien: Dan soo vele moet ick noch daer toe seggen/dat
ick wel weet dat Seignor niet en sal deugē/indien hy deur t'een oft ander middel

desen

desen Stock vry crijght / alwaer hy wat corter / zijn schoonspreken soude hem
wel haest zijn vergheten / hy en soude niet laten slincx om rechts om daer mede
noch dapperlick te maeyen ende te schermen dan opt te voren. Eñ siet weltoe
Maetroos, nu ghy onder den Stock ingevallen zijt / en cont ghy hem verlatende
niet ontcomen sonder gheslaghen te zijn / het moeter nu op staen / ghy en moeght
niet swichten / sonder op't lagher landt te vallen. Maer hout desen Stock wel
vast / ende peurt Westwaerts aen / na t'ander eynde / laet ghy hem eens gaẽ ghy
en krijghet hem nimmermeer weder: wacht u voor dat slaeperupt / als voor Kaes
sekrups / volght wacker uwen Cours / t'is om een weynich byleggens te doen:
loopt ghy desen Hoeck boven t'is behouden reyse: set vry al u zeylen by / daer is
geen ander middel om de Haven van uwe cust te beseylẽ: ghy moeght versekert
zijn / dat Seignor niet en begeert dat u voorderlick zy: hy soude u geerne schip-
per te voet maken / eñ de Courante te lande leeren danssen: wilt ghy u niet Spo-
gen-aes laten vangen / dat en sal niet langhe duyren / dan most ghy u met Stock-
visch / Capravens ende Claphout gheneeren / dit is te mageren waer.

Ende ghy Rijckers / die hier staet en siet / als naer een Camerspel / slaet mede
de handen aen t'werck / al souden die wat bepeckt werden / t'ghelt u soo wel als
Maetroos, dit is den Stock dien ghy alle soo dicwils om de ooren hebt gehadt /
ick meyne dat u noch wel gedenckt hoe dat hy smaect / Indien dat Matroos die
verlaet / ofte t'slaepkrupt in neemt / soo sult ghy weder van bystaen krijghen /
dan soud t'uwent haest opt land waeyen: Ick en geloove niet dat ghy dan lich-
telijck een ander sout vinden / die veertich Iaer voor u te Roer soude gaen / dan
sout ghy selfs lustich de Fock upthouwen / ende een Helmstock inde lenden crij-
gen / Ter avontueren die veerst afstaet (al heeft hy tgulden Vlies) soude wel de
eerste mogen zijn. Indien Matroos, oft yemant vande Rijckers dese saecke
anders verstaet / so en condt ghy uwe Ghetijen niet rekenen / ende als
t'Schip stoot / soo ist te laet den Almanack besien. Daerom /
siet ghelijckelick in tijts wel toe / treckt eene Lijne /
past opten Haspel / ende vaert wel.

FINIS.

28368